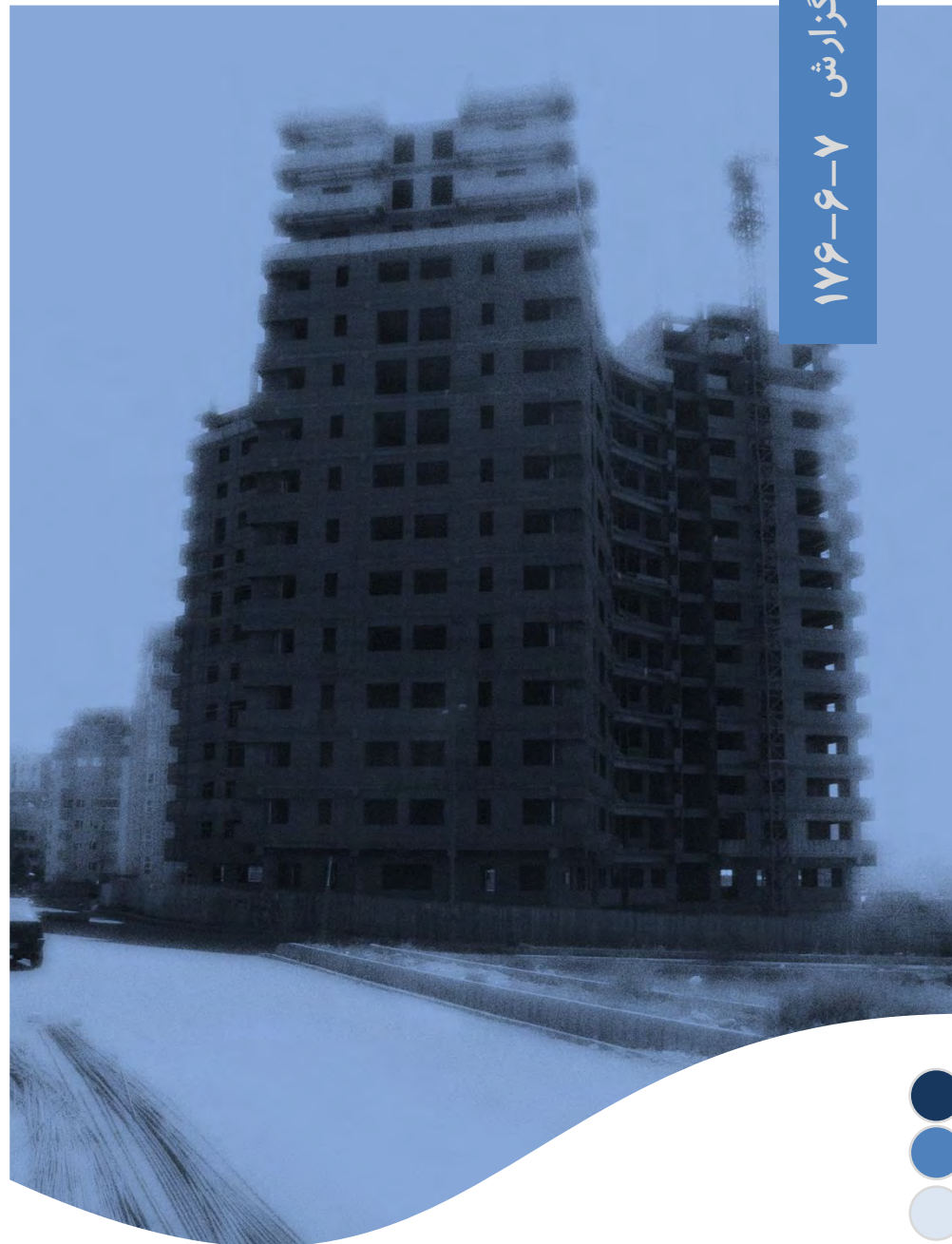

پیشنهاد کارشناسی درباره
افزایش تحقق‌پذیری پروژه‌های عمرانی
ذیل بودجه سالانه

شماره: ۳۲۰-۶/م/پ | تاریخ: ۱۴۰۲/۸/۳۰

متن (PDF) از طریق سایت مرکز به نشانی rctbz.tabriz.ir قابل دریافت است.
آدرس: خیابان توانیر، اول خیابان شفیع‌زاده، جنب فرهنگسرای شهید بهشتی

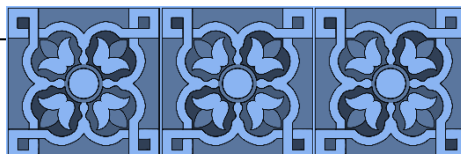
پیشنهاد کارشناسی درباره

افزایش تحقق‌پذیری پروژه‌های عمرانی

ذیل بودجه سالانه

شماره: ۳۲۰-۶/م/پ | تاریخ: ۱۴۰۲/۸/۳۰

حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به مرکز پژوهش‌های شورای شهر تبریز است.
متن (PDF) از طریق سایت مرکز به نشانی rctbz.tabriz.ir قابل دریافت است.
آدرس: خیابان توانیر، اول خیابان شفیق‌زاده، جنب فرهنگسرای شهید بهشتی

عنوان اصلی: پیشنهاد کارشناسی درباره افزایش تحقق‌پذیری پروژه‌های عمرانی ذیل بودجه سالانه

پدیدآور: فرشاد رشدی ملکی

ناظر: معاونت پژوهشی مرکز

نوع و شماره: انعکاس (۷-۶-۱۷۶)

شماره: ۳۲۰-۶/م/پ | تاریخ: ۱۴۰۲/۸/۳۰

متن (PDF) از طریق سایت مرکز قابل دریافت است

این متن در پرتال جامع مطالعات شهری ایران بارگذاری شده است

دریافت نظر و پیشنهاد: rctc@tabriz.ir | ۰۴۱-۲۱۰۴۰۹۰۰

آدرس: خیابان توانیر، اول خیابان شفیع‌زاده، جنب فرهنگسرای شهید بهشتی

بودجه شهرداری تبریز در نگاه کلی به دو بخش منابع و مصارف تقسیم می‌شود. منابع شامل تمام امکان‌های کسب درآمد بوده و مصارف نحوه هزینه‌کرد این درآمدها. اصل اساسی در بودجه نیز در واقع همین بخش مصارف است؛ چرا که به دلیل ماهیت خدمات‌رسان بودن سازمان شهرداری و برای حفظ استمرار و پویایی ارائه خدمات عمومی، شهرداری‌ها ناگزیر از کسب درآمد هستند. به زبان دیگر، مصارف همان اهداف یا رسالت سازمانی و توجیه‌کننده ماهیت وجودی سازمان هستند. از این رسالت در ادبیات برنامه و بودجه تحت عنوان مأموریت یاد می‌شود که به شش^۱ حوزه کاری تقسیم شده است.

علی‌رغم اینکه معاونت فنی و عمرانی شهرداری جزو اولین معاونت‌های تاسیس شده در ساختار سازمانی شهرداری بوده، به این دلیل که عملیات عمرانی صرف نمی‌تواند به عنوان هدف ارزیابی شود، و پروژه‌های ساختمانی و احداث مستحقات به منظور استقرار نوع خاصی از فعالیت و تضمین کارکرد مطلوب نوع معینی از خدمات به اجرا درمی‌آیند، نام آن مستقیماً در بین مأموریت‌های بودجه مشاهده نمی‌گردد. علی‌ایحال اسم پروژه‌های عمرانی در لابه‌لای ردیف‌های بودجه‌ای در قالب مأموریت‌های شش‌گانه گنجانده می‌شود.

محمل قانونی این مأموریت‌ها، بندهای ذیل ماده ۵۵ قانون شهرداری‌هاست که در واقع همان وظایف قانونی مورد انتظار از شهرداری‌های کشور است. شاید بتوان تمامی ۲۶ بند ذیل ماده ذکر را با لحاظ حوزه ارتباطی با معاونت فنی و عمرانی که جهت نایل شدن به آنها انجام کارهای عمرانی مشخصی بصورت احداث بنا محتمل باشد، به شرح ذیل دسته‌بندی کرد:

- امور مربوط به توسعه آموزش عمومی
- امور خدمات عمومی
- امور مربوط به رفاه اجتماعی
- امور سلامت و بهداشت
- امور فرهنگی

در واقع موفقیت در اجرای پروژه‌های عمرانی همان موفقیت مدیریت شهری در رسیدن به اهداف خود خواهد بود. برای اینکه پروژه‌های عمرانی به درستی انجام شوند، کلیت کار به بخش‌های مختلفی تقسیم می‌شود که از آن به عنوان فازبندی کار یاد می‌شود. بصورت کلی، فازهای پروژه‌های عمرانی شامل طرح توجیهی یا فاز صفر، طراحی اولیه (فازیک)، طراحی تفصیلی (فاز دو)، اجرای پیمان (فاز سه) و بهره‌برداری (فاز چهار) است.

^۱ مأموریت‌های شش‌گانه بودجه عبارت است از:

۱- کالبدی و شهرسازی ۲- محیط‌زیست و خدمات شهری ۳- ایمنی و مدیریت بحران ۴- حمل و نقل و ترافیک ۵-

خدمات مدیریت ۶- اجتماعی و فرهنگی

در فاز صفر ابتدا نیاز شناسایی شده و هدف مشخص می‌شود. سپس تمامی جوانب یک پروژه از نظر اقتصادی، فنی، اقلیمی و ... بررسی شده و امکان انجام پروژه با توجه به داده‌ها، مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد. سپس در فاز یک پس از مشخص شدن هدف و تهیه طرح توجیهی برای انجام پروژه، نوبت به برنامه‌ریزی و تعیین نقشه‌های اولیه می‌رسد. آنگاه در فاز دو تیم اجرایی و دستگاه‌های نظارتی مشخص شده و پیمانکاران انتخاب می‌شوند. بعد از آن در فاز سه اجرا و پیاده‌سازی پروژه کلید می‌خورد و کار ساخت و ساز به صورت علنی شروع می‌شود. در نهایت در فاز چهارم پایان پروژه عمرانی و تحویل آن را شاهد خواهیم بود و در این مرحله پروژه آماده‌ی بهره‌برداری است.

با عنایت به اینکه برای اجرای یک پروژه عمرانی هزینه و انرژی زیادی (چه بصورت مستقیم و چه غیرمستقیم) صرف می‌شود، انجام مطالعات فاز صفر بسیار ضروری است و این امر موضوعی حیاتی در تضمین جلوگیری از هدررفت سرمایه به شمار می‌رود. بدین ترتیب و با پیش‌بینی تمام جوانب قابل کنترل امر می‌توان اطمینان حاصل کرد که هزینه صرف شده در راستای اهداف سازمانی، در زمان و مکان مناسب تخصیص یافته و می‌توان آن را به عنوان یک سرمایه‌گذاری موفق تلقی کرد.

به تاسی از مراحل تصویر شده در بالا و به عنوان یک الگوی مناسب در تضمین کیفیت پروژه‌های عمرانی، می‌توان همین نمونه را در روند بودجه‌نویسی سازمانی نیز دخالت داد. چون بودجه سازمانی شهرداری بصورت سالانه ارائه می‌شود، با احتساب زمان صرف شده برای

تنظیم، بررسی و تصویب آن، فرصت کافی برای انجام مطالعات فاز صفر و امکان‌سنجی اولیه پروژه قبل از تصویب و تخصیص ردیف بودجه‌ای برای آن وجود ندارد. بنابراین معمولاً ما شاهد طرح موضوعات متعدد عمرانی در بودجه سالانه هستیم که به اهداف پیش‌بینی شده خود دست نمی‌یابند. با فرض اینکه طرح چنین موضوعاتی احتمالاً برخاسته از تقاضاهای عینی بوده که با هدف رفع نیازهای واقعی مسائل شهری مطرح شده‌اند، عدم تحقق بودجه‌ای این پروژه‌ها و عدم وجود پیشرفت کاری در آن زمینه‌ها (علی‌رغم تخصیص اعتبار برای اجرای‌شان) عرضه متناسبی را در کفه دیگر ترازو به همراه نداشته و پاسخ‌گویی سیستم مدیریت شهری به مسائل واقعی را با تعلیق مواجه خواهد کرد که خود این امر مسائل دیگری را با خود به دنبال خواهد داشت. در هر حال، عدم تحقق ردیف‌های بودجه‌ای منجر به انحراف از بودجه مصوب شده و روند بودجه‌نویسی و ارزیابی آن را با فرسایش روبرو می‌کنند.

ضرورت این امر توسط کمیسیون عمران و حمل‌ونقل و ترافیک شورای شهر تبریز به درستی تشخیص داده شده و در جلسه مورخ ۱۴۰۲/۷/۲۵ خود، موضوع را به این شرح مصوب نموده است که «به منظور انسجام بخشی به روند تحقق برنامه و بودجه مصوب سالانه به‌ویژه در بخش عمرانی، شهرداری مکلف است در زمان ارائه لایحه برنامه و بودجه سال ۱۴۰۳، برای ردیف‌های عمرانی پیشنهادی پیوست مطالعاتی و مستندات مربوط به اخذ تمام مجوزهای قانونی را به شورا ارائه نماید.» خوشبختانه این مصوبه کمیسیون در جلسه شماره ۱۵۹ شورای ششم نیز با اکثریت آراء مورد موافقت قرار گرفته و مقرر شد تا «شهرداری تبریز سازوکار اجرایی و عملیاتی تهیه

پیوست مطالعاتی و مستندات مربوط به اخذ تمام مجوزهای قانونی پروژه‌های عمرانی را در بودجه پیشنهادی سال ۱۴۰۳ ظرف مدت یک‌ماه آینده به شورای شهر ارائه نماید.

در این راستا و در جهت اجرایی و عملیاتی نمودن این مهم، درصدد برآمدیم تا سازوکاری را به عنوان مبنای اولیه کار پیشنهاد دهیم. بدین منظور و برای حصول به نتیجه مطلوب، و با لحاظ محدودیت زمانی طرح موضوعات در ردیف‌های بودجه‌ای، می‌توانیم یک سری ملاحظات اولیه را بدون الزام به طی کردن فرایند مطالعات فاز صفر و تهیه طرح توجیهی و در عین حال با تکیه بر همان اصول، در بدو امر و قبل از گنجاندن در لایحه پیشنهادی بودجه سالانه در نظر داشته باشیم. برای این کار، فهرستی از موضوعات مهم و اساسی که بطور طبیعی وضعیت آنها در همان مراحل اولیه شکل‌گیری ایده در ذهن کنترل می‌شود، بصورت چک‌لیست تهیه و شمای کلی کار بر روی کاغذ آورده می‌شود تا بررسی عینی آن توسط عوامل تصمیم‌گیر به راحتی امکان‌پذیر گردد. این روش درصدد تحقق‌پذیری بودجه را بالا برده و موجب بروز کمترین انحراف عملکردی در مرحله تفریغ بودجه می‌گردد.

این چک‌لیست می‌تواند برای تمام پروژه‌های عمرانی تکمیل شود، و این شکل ایده‌آل کار است. با لحاظ اینکه در وضع موجود روندها هیچ چک‌لیستی تکمیل نمی‌شود، می‌توان حد بینابینی را به شکل مطلوب فرض گرفت که در آن پروژه‌های عمرانی سطح‌بندی شده و تکمیل چک‌لیست برای سطوح با اهمیت بالا که سهم بزرگتری را از بودجه به خود اختصاص می‌دهند

و بروز خطا در آن به هدررفت بیشتر سرمایه (پول، زمان، انرژی) منتهی خواهد شد، الزامی شود.

تقسیم بندی پروژه‌های عمرانی را می‌توان از چند بعد مد نظر قرار داد. به عنوان مثال می‌توان بین پروژه‌های با ماهیت خدمات شهری، عمرانی و حمل‌ونقلی همانند آنچه در جدول شماره یک آورده شده، تفکیک قائل شد.

جدول شماره یک: پروژه‌های شهری به تفکیک ارتباط با حوزه کاری درون سازمان

ردیف	بخش	عناوین پروژه‌ها
۱	پروژه‌های خدمات شهری	مدیریت پسماند شهری و روستایی
۲		شبکه آبرسانی فضای سبز شهری
		هدایت آب‌های سطحی
۳	پروژه‌های عمرانی	احداث ایستگاه آتش‌نشانی شهری
۴		کمک به نوسازی بافت‌های فرسوده شهری
۵		اجرای پروژه‌های گردشگری
۶		اجرای پروژه‌های مسیرگشایی
		احداث پل
		اجرای تاسیسات شهری
۷	پروژه حمل و نقل	بهبود عبور و مرور شهری
		احداث ایستگاه قطار شهری

از بعد ماهیت می‌توان پروژه‌های عمرانی را به دو دسته مستمر و غیرمستمر تقسیم‌بندی کرد؛ بدین شکل که طرح‌های غیرمستمر دارای سال شروع و خاتمه بوده و خروجی مشخصی از آنها مورد انتظار است. ولی در نقطه مقابل، طرح‌های مستمر فقط دارای سال شروع هستند؛ این قبیل طرح‌ها بیشتر ماهیت تعمیر و نگهداری و تأمین تجهیزات دارند.

از منظر دیگری نیز تحت عنوان بعد **نوع طرح** می‌توان دست به تقسیم‌بندی زد؛ اینکه آیا پروژه مزبور احداث جدید، توسعه، یا مرمت محسوب شود.

منظر دیگر، توجه به پروژه عمرانی از بعد **مقیاس** است که با مبنا قرار دادن میزان اعتبار پیش‌بینی شده، بزرگی پروژه به دست آید؛

۱) پروژه‌های بسیار کوچک: کمتر از ۱۰۰ میلیون تومان اعتبار

۲) پروژه‌های کوچک: بین ۱۰۰ میلیون تا یک میلیارد تومان اعتبار

۳) پروژه‌های متوسط: بین یک تا ۵ میلیارد تومان اعتبار

۴) پروژه‌های بزرگ: بین ۵ تا ۵۰ میلیارد تومان اعتبار

۵) پروژه‌های بسیار بزرگ: بیش از ۵۰ میلیارد تومان اعتبار

طرح‌های عمرانی را می‌توان از منظر وظایف متصور بر شهرداری وفق قانون شهرداری‌ها و نوعاً ماده ۵۵ آن نیز جهت ارزیابی صحیح دسته‌بندی کرد؛ بدین شکل که براساس وظایف معین شده برای شهرداری، بر اساس نوع مأموریت پروژه ناظر بر وظایف شهرداری آنها را طبقه‌بندی کرد و سپس بر اساس نیازهای واقعی فعلی، اقدام به اولویت‌بندی نمود.

علی‌ایحال به نظر می‌رسد مبنا قرار دادن تقسیم‌بندی از حیث مقیاس می‌تواند سنجش‌پذیرترین و مشخص‌ترین نوع تقسیم‌بندی باشد و با تفکیک آن به پنج سطح (از یک تا پنج) در این گزارش نیز ملاک عمل قرار می‌گیرد.

هر چند برای تکمیل چک‌لیست مسئولین امر زمان زیادی را صرف نخواهند کرد و انجام این کار برای تمامی انواع کارهای عمرانی مفید فایده خواهد بود، علی‌ایحال به عنوان گزینه اول

می‌توان برای شروع کار الزام به تکمیل چک‌لیست را به پروژه‌های سطح سه و چهار محدود کرد. در این صورت روند مرسوم برخی امور عمرانی رایج بدون تغییر به حیات بودجه‌ای خود ادامه خواهند داد.

در جدول شماره دو، چک‌لیست پیشنهادی ارائه شده که می‌تواند عیناً مورد استفاده قرار گیرد یا با مورد مذاقه قرار دادن آن و انجام برخی اصلاحات و اضافات به نسخه بعدی خود ارتقاء یابد و سپس مبنای کار قرار گیرد. در این چک‌لیست عنوانین بر اساس ضریب اهمیت آنها در ذیل ستون «ضرورت» دسته‌بندی شده‌اند که با امعان نظر به آیتم سطح‌بندی خود پروژه می‌توان به دو صورت دیگر نیز عمل کرد؛ گزینه دوم بدین صورت که در تکمیل چک‌لیست برای پروژه‌های با اهمیت بالا، ردیف‌های «الزامی» حتماً تکمیل شود، ردیف‌های «اساسی» بصورت محسوسی مورد توجه قرار گیرد و تکمیل ردیف‌های «مهم» بصورت اختیاری توصیه شود. گزینه سوم نیز بدین شکل که با ترکیب این ضرورت‌ها و سطح‌بندی پروژه‌ها، ردیف‌های «الزامی» برای تمامی سطوح، ردیف‌های «اساسی» برای سطوح دو تا چهار، و ردیف‌های «مهم» برای سطوح سه و چهار تکمیل شود.

برای سطح پنج توصیه می‌شود که قبل از ارائه پیشنهاد مستقیم توسط شهرداری، بسته مطالعاتی تهیه و صرفاً به تکمیل چک‌لیست اکتفا نشود بلکه توجه فنی آن بصورت جامع‌تری در قالب طرح امکان‌سنجی مورد ارزیابی قرار گیرد.

جدول شماره ۲: چک لیست توجیهی پروژه‌های عمرانی جهت اخذ ردیف بودجه‌ای در برنامه

دسته	رده	ضرورت	عنوان	کنترل	توضیحات
مشخصات کلی پروژه	۱	الزامی	عنوان پروژه		
	۲	الزامی	موقعیت مکانی اجرای پروژه		
	۳	الزامی	هندسه زمین		
	۴	اساسی	وضعیت دسترسی به ساختگاه پروژه		
	۵	الزامی	کاربری مصوب زمین		
	۶	مهم	وضع موجود		
	۷	مهم	همجوارهایها		
	۸	اساسی	حدود و ابعاد پروژه		
	۹	مهم	بستر اجتماعی قرارگیری پروژه		
	۱۰	الزامی	مالکیت زمین		
	۱۱	الزامی	محدودیت‌های مشهود زمین		
	۱۲	اساسی	زیرساخت‌های مورد نیاز		
	۱۳	مهم	مقیاس پروژه و حوزه نفوذ آن		
معرفی پروژه	۱۴	اساسی	چگونگی شکل‌گیری ایده اولیه		
	۱۵	الزامی	تبیین ضرورت انجام پروژه و اهداف آن		
	۱۶	مهم	جایگاه پروژه در طرح‌های بالادست		
	۱۷	اساسی	سازمان‌ها و ادارات مرتبط با کارکرد نهایی پروژه		
	۱۸	الزامی	ارتباط بین بخشی موثر در تحقق یافتن پروژه		

	۱۹	مهم	تاثیر پروژه بر شهر		
	۲۰	مهم	درآمد یا منافع پروژه		
	۲۱	مهم	بازیگران پروژه		
	۲۲	مهم	طرح‌های اجرایی و یا در دست اجرای مرتبط با پروژه		
	۲۳	الزامی	انطباق پروژه با اهداف برنامه		
ارزیابی مالی و فنی پروژه	۲۴	الزامی	هزینه پروژه		
	۲۵	اساسی	ارزش زمین		
	۲۶	مهم	ارزش افزوده		
	۲۷	مهم	امکان مشارکت		
	۲۸	اساسی	ضوابط و استانداردهای حاکم بر پروژه		
	۲۹	اساسی	مجریان پروژه		
	۳۰	اساسی	ناظران پروژه		
	۳۱	الزامی	زمان‌بندی پروژه		
زمان‌بندی و دوره عمر	۳۲	مهم	نیازهای اصلی دوره بهره‌برداری و نحوه تامین آنها		
	۳۳	مهم	سازمان بهره‌بردار پروژه		
	۳۴	مهم	مجوزها و گواهی‌های لازم		
	۳۵	اساسی	محدودیت‌های بهره‌برداری از پروژه		

شرح عناوین چک‌لیست

۱	عنوان کلی پروژه که پوشش‌دهنده تمام جوانب پروژه باشد
۲	آدرس دقیق زمین پروژه به انضمام مختصات جغرافیایی آن
۳	ابعاد و مساحت زمین مورد نظر برای پروژه
۴	سلسله مراتب دسترسی پروژه از معابر شریانی تا محل احداث
۵	آخرین کاربری مصوب برابر طرح تفصیلی یا مصوبه کمیسیون ماده پنج
۶	نوع استفاده از زمین پروژه و پیرامون آن در وضعیت موجود
۷	کاربری‌های همجوار و بررسی سازگاری پروژه با کاربری‌های استقرار یافته پیرامون آن
۸	طول، عرض و ارتفاع ساختمان، ترکیب آن با فضاهای باز پیرامونی، نوع استفاده طبقات، تکنولوژی ساخت و ...
۹	منطقه قرارگیری پروژه و محلات عرفی محیط بر آن
۱۰	نوع سند مالکیت بررسی شود و اینکه آیا ملک در مالکیت شهرداری است؟
۱۱	برخی محدودیت‌هایی که در نگاه اول به چشم می‌آید مثل مستحذات موجود بر روی محدوده پروژه، وجود معارضین یا توپوگرافی زمین
۱۲	آیا تاسیسات و تجهیزات مورد نیاز برای اجرای پروژه یا کارکرد حیاتی آن در محل فراهم شده است؟
۱۳	فراشهری، شهری، منطقه‌ای، ناحیه‌ای، محلی و سطح خدمات رسانی آن
۱۴	چه عواملی ایده اولیه را در ذهن شکل داده است؟ آیا ایده اجرای پروژه حاصل جمع‌بندی نکته نظرات کارشناسان، یا اظهارات مردمی یا تصمیم مدیریتی است؟
۱۵	توجیهات فنی و دلایل تبیین‌کننده تقاضا برای اجرای پروژه
۱۶	آیا مطالعات مصوب بالادست، حمایت‌کننده اجرای پروژه است؟
۱۷	نوع فعالیتی که در فضای پروژه بعد از اجرا انجام خواهد شد، مرتبط با حیطه کاری کدامیک از دیگر نهادهای حاکمیتی است؟ آیا خروجی کار با وظایف دیگر سازمان‌ها همپوشانی دارد؟
۱۸	بررسی سازمان‌ها و نهادهایی که همکاری آنها در جریان اجرای پروژه و گاه‌ها بعد از آن الزامی است.
۱۹	تاثیر آن بر اقتصاد شهری، فرهنگ شهری، محیط‌زیست و ...
۲۰	درآمدهای مستقیم حاصله یا صرفه‌جویی‌های ناشی از اجرای پروژه
۲۱	عوامل ذی‌نفع، ذی‌نفوذ، ذی‌مدخل و گروه‌های تاثیرپذیر
۲۲	ارتباط ساختاری و کالبدی-فضایی این پروژه با پروژه‌های با ارتباط کارکردی دیگر در سطح شهر چیست؟

۲۳	آیا پروژه در برنامه راهبردی-عملیاتی بصورت مستقیم یا غیرمستقیم تعریف شده است؟ برنامه چه اولویتی برای آن قائل شده است؟
۲۴	هزینه (حداقل، متوسط و حداکثر) ساخت، نگهداری و بهره‌برداری
۲۵	ارزش زمین پروژه در وضعیت موجود و قیمت اراضی پیرامونی
۲۶	برآورد ارزش افزوده تولید شده بعد از اجرای پروژه
۲۷	بررسی امکان تامین منابع مالی از بخش عمومی یا خصوصی جهت مشارکت در پروژه
۲۸	ضوابط طرح جامع و تفصیلی، قوانین و آیین‌نامه‌های کشوری، معیارها و استانداردهای بین‌المللی و ...
۲۹	پروژه توسط خود شهرداری به اجرا درخواهد آمد یا به بخش خصوصی واگذار خواهد شد؟ کار به چه شیوه‌ای به بخش خصوصی واگذار خواهد شد؟ سطح و پایه
	مجریان پروژه به چه کیفیتی پیش‌بینی شده است؟
۳۰	نظارت بر انجام پروژه به چه شکلی خواهد بود؟
۳۱	میزان زمان پیش‌بینی شده برای انجام مطالعات، اجرا، و دوره بهره‌برداری
۳۲	بعد از اجرای کالبد پروژه و جهت استقرار فعالیت در آن، چه ملزوماتی باید فراهم شود؟ تامین این نیازها پیش‌بینی شده است؟
۳۳	بعد از اتمام کار، بهره‌برداری از پروژه به چه نحوی خواهد بود؟ کدام قسمت از بدنه شهرداری مسئولیت آن را بر عهده خواهد گرفت؟
۳۴	آیا برای بهره‌برداری از پروژه به مجوز یا گواهی خاصی نیاز خواهد بود؟ استانداردهای کار به چه شکلی پیش‌بینی می‌شود؟
۳۵	از بعد فنی، مالی، اجتماعی، زیست محیطی، حمل‌ونقل و ...

با توجه به هزینه‌های زیست محیطی استفاده از کاغذ، اسناد مرکز پژوهش‌های شورای اسلامی فقط در قالب الکترونیک منتشر می‌شوند. متن کلیه اسناد، گزارش‌ها و طرح‌های پژوهشی تهیه شده در مرکز در وبگاه مرکز به نشانی: rctbz.tabriz.ir قابل دسترسی است. همچنین این متن‌ها در پرتال جامع مطالعات شهری ایران به آدرس icpus.tehran.ir بارگذاری شده است. لطفاً شما هم با چاپ نکردن این متن‌ها ما را در این زمینه یاری کنید.

نظر رسمی	اظهارنظر رسمی مرکز در موارد ارجاعی از طرف شورای اسلامی شهر یا شهرداری تبریز
دیدگاه	دیدگاه مرکز در موارد جاری شهری و نقد عملکرد و فعالیت‌های شهرداری و سایر دستگاه‌های اجرایی
گزارش تخصصی	گزارش تخصصی مستخرج از کمیته‌ها، گروه‌های کانونی یا نشست‌ها
انتقال دانش	ارسال مطالب گزیده شده یا چکیده مطالب و گزارش‌های سایر مراکز پژوهشی یا نشست‌های خارج از مرکز
یادداشت	اظهارنظر کارشناسی توسط افراد خبره که لزوماً مورد تأیید مرکز نیست
انعکاس	تبیین پیشنهاد، انتظار یا مطالبه کارشناسی یا مردمی
خلاصه مدیریت	خلاصه مدیریتی طرح‌های مطالعاتی انجام شده در مرکز
افکارسنجی	گزارش مستخرج از افکارسنجی عمومی یا موردی
تجربه مدیریت	گزارش تجربیات حوزه مدیریت شهری سایر شهرهای داخل و خارج کشور یا گزارش تجربه‌نگاری مدیریت شهری
پرسمان	بیان مسئله یا طرح سؤالاتی در خصوص مسائل جاری شهر از مدیریت شهری و درخواست پاسخگویی
شناخت شهر	گزارش شناخت وضع موجود در قالب متن نقشه یا اینفوگرافی
اسناد مرکز	آیین‌نامه‌ها، فرم‌ها، دفترچه‌های راهنما و سایر مستندات مربوط به شیوه فعالیت مرکز

از آنجاییکه با احتساب زمان صرف شده برای تنظیم، بررسی و تصویب بودجه، فرصت کافی برای انجام مطالعات فاز صفر و امکان‌سنجی اولیه پروژه قبل از تصویب و تخصیص ردیف بودجه‌ای برای آن وجود ندارد. بنابراین معمولاً ما شاهد طرح موضوعات متعدد عمرانی در بودجه سالانه هستیم که به اهداف پیش‌بینی شده خود دست نمی‌یابند. با فرض اینکه طرح چنین موضوعاتی احتمالاً برخاسته از تقاضاهای عینی بوده که با هدف رفع نیازهای واقعی مسائل شهری مطرح شده‌اند، عدم تحقق بودجه‌ای این پروژه‌ها و عدم وجود پیشرفت کاری در آن زمینه‌ها (علی‌رغم تخصیص اعتبار برای اجرای‌شان) عرضه متناسبی را در کفه دیگر ترازو به همراه نداشته و پاسخ‌گویی سیستم مدیریت شهری به مسائل واقعی را با تعلیق مواجه خواهد کرد که خود این امر مسائل دیگری را به دنبال خواهد داشت. برای جلوگیری از این امر و حصول به نتیجه مطلوب، و با لحاظ محدودیت زمانی طرح موضوعات در ردیف‌های بودجه‌ای، می‌توانیم یک سری ملاحظات اولیه را بدون الزام به طی کردن فرایند مطالعات فاز صفر و تهیه طرح توجیهی و در عین حال با تکیه بر همان اصول، در بدو امر و قبل از گنجاندن در لایحه پیشنهادی بودجه سالانه در نظر داشته باشیم.

